

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

MA’NAVIYATSHUNOSLIK
O’QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110000 – Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60112100-Milliy g‘oya, ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi

Handwritten signature

Chirchiq – 2024

Fan/modul kodi M1509 ✓		O'quv yili 2026-2027 ✓	Semestr 5 ✓	ECTS - Kreditlar 5 ✓	
Fan/modul turi Majburiy ✓		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Ma'naviyatshunoslik ✓		60 ✓	90 ✓	150 ✓
2.	I. Fanning mazmuni. Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga ma'naviyatning mazmun-mohiyati, ma'naviyatshunoslik fanining shakllanish jarayonlari, xalqimizning tarixan boy madaniy, ma'naviy merosi, ma'naviy-ma'rifiy takomil bosqichlari, milliy ma'naviyatimizning umumbashariy qadriyatlar bilan uyg'unligi, uning o'ziga xos betakror xususiyatlari, inson va jamiyat ma'naviyatini yuksaltirish yo'llarini o'rgatish hamda ularni amalda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilish. Fanning vazifasi – "Ma'naviyatshunoslik" fani inson ma'naviyatini yuksaltirishda muhim ahamiyat kasb etadigan zamonaviy bilimlardan biri bo'lib, u birinchi kursning birinchi semestrda o'qitiladi. U inson hayotining o'ziga xos xususiyatlari, turmush tarzi, rivojlanishi va taraqqiyoti, hayot va inson, ummning mohiyatini tushuntirib beradi. Ma'naviyatshunoslik insonning ma'naviy rivojlanish bosqichlarini o'rganadigan fandir, u insonning dunyoga bo'lgan bilish, ijtimoiy-siyosiy, ahloqiy, diniy, estetik va boshqa munosabatlarini shakllantiradi. II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. "Ma'naviyatshunoslik" fanining obyekti, predmeti va ma'naviyatning jamiyat hayotidagi o'rni "Ma'naviyatshunoslik" fanining predmeti, mavzu doirasi, tarkibi, maqsad va vazifalari. Ma'naviyat tushunchasi, uning mazmun va mohiyati. Ma'naviyat-tarixiy hodisa sifatida. Ma'naviyatning jamiyat hayotidagi o'rni. Ma'naviyatning asosiy kategoriyalari. "Ma'naviyatshunoslik" fanining metodologik asosi masalasi. "Ma'naviyatshunoslik" tarixiynazariy fan sifatida. Uning ijtimoiy-gumanitar fanlar tizimidagi o'rni. "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasin tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'grisida"gi 2019 yil 31 dekabr 1059- son qarorida belgilangan vazifalar. 2-mavzu. Ma'naviyatning vujudga kelishi (genezisi) va dastlabki rivojlanish davri. Ma'naviyat tushunchasi: mohiyati, mazmuni, tuzilmasi, namoyon bo'lish shakllari Insonning ijtimoiylashuvi, biologik mavjudotdan sotsial mavjudotga aylanishi - ma'naviyat vujudga kelishining asosiy sababi ekanligi. Ibtidoiy sinkretizm. Ma'naviyatning vujudga kelishi to'grisidagi turli nazariyalar va qarashlar. Ma'naviyat genezisida mehnatning o'rni. Mehnatning tarixiy taqsimotlari va ma'naviyat rivojlanishi. Ma'naviyatning dastlabki rivojlanish bosqichlari ibtidoiy				

odamning ijtimoiylashuvi, olamni bilish, o'zlikni anglash, ishlab chiqarishda erishgan yutuqlari bilan uzviy bog'liq ekanligi. Aqliy mehnatning jismoniy mehnatdan ajralib chiqishi, ijtimoiy-sinfy, tabaqaviy differensiyalashuvning ma'naviyatga, qadriyatlar va ijtimoiy mo'ljallar tizimiga ta'siri. Ibtidoiy sinkretizmning parchalanishi. Ma'naviy hayotda diniy va siyosiy mafkura ta'sirining kuchayishi.

3-mavzu: Ma'naviyat va jamiyat hayoti. Ma'naviyat, madaniyat va sivilizatsiya tushunchalari nisbati

Sivilizatsiya va madaniyat tushunchalari, ularning ma'naviyat bilan aloqadorligi. Ma'naviyat va madaniyat munosabatlari. Madaniyat tushunchasining mazmun-mohiyati. Madaniyat tavsiflari. Moddiy madaniyat, iste'mol va texnologik madaniyatning ma'naviyatga ta'siri. Elitar madaniyat va ommaviy madaniyat. Ijtimoiy-iqtisodiy soha va ijtimoiy-siyosiy sohalarining mohiyati. Ma'naviyat va iqtisod. Ma'naviyat va siyosat. Ma'naviyat va harbiy soxa. Iqtisodiyot, siyosat va ma'naviyat o'rtasidagi aloqadorlik. Ma'naviyatning ijtimoiy turmushning barcha sohalariga ta'siri. Siyosiy madaniyat tushunchasi. Demokratiya tushunchasining mazmuni. Demokratiya rivojlanishi.

4-mavzu. Tafakkurning tarixiy shakllari va ma'naviyat. Ma'naviyat tushunchasiga turli yondashuvlar

Turli yondashuvlardan kelib chiqqan holda tafakkurning har xil tasniflanishi. Insonning ongi, tafakkuri til (nutq) orqali shakllanishi. Konkret obrazli va mavhum tushunchaviy tafakkur. Tafakkurning ikki tarixiy shakli - asotiriy va ananaviy tafakkur. Asotiriy tafakkur va ibtidoiy jamiyat ma'naviyati. Ananaviy tafakkur va agrar jamiyat ma'naviyati. Ananaviy tafakkur bosqichlari va tamoyillari. Ananaviy tafakkur xususiyatlari. Avtoritar va liberal tafakkur, totalitar va demokratik tafakkur. Ma'naviyat tushunchasiga ratsional va irratsional, diniy va ezoterik yondashuvlar. Ma'naviyat - ijtimoiy hodisa. Ma'naviyat ob'ektivlik va sub'ektivlik birligi. Ma'naviyatda immanentlik va transsendentlik. Ma'naviyatga ilmiy - ratsional yondashuvning turlari: metafizik, pozitivistik, semiotik, dialektik va sinergetik yondashuvlar.

5-mavzu. Ommaviy madaniyat va uning xususiyatlari, ijtimoiy funksiyalari va inson ma'naviyatiga ta'siri, diffuziyasi va interferensiyasi

Ommaviy madaniyat: kelib chiqishi va shakllanishi. Vizual ommaviy madaniyat. Globallashuv va axborot texnologiyalari tez rivojlanayotgan bugungi kunda g'arb ommaviy madaniyati va targ'ibot-tashviqotining "madaniy mustamlakachilik" xurujining kuchayotganligi. Ommaviy madaniyatning globallashuv tendensiyasi va hozirgi zamon sharoitidagi bir qator ijtimoiy vazifalari, funksiyalari. Ommaviy madaniyatning inson hayoti va ma'naviyatiga ziddiyatli ta'siri. Diffuziya va interferensiya tushunchalarining mohiyati. Diffuziya va interferensiya yuksak va ommaviy madaniyatlar o'zaro ta'sirining ikki qaramaqarshi - ijobiy va salbiy tendensiyalari ekanligi. Yuksak va ommaviy madaniyatlarning diffuziyasi va interferensiyasi. Zamonaviy axborot bozori

ochiqqligini, ommaviy madaniyatning ma'naviy "kolonizatorlik" funksiyasini hisobga olib ta'lim-tarbiya jarayonini muntazam takomillashtirib borish zarurligi.

6-mavzu. Ma'naviyatning me'yoriyligi va ijtimoiy funksiyalari

Insonning bioijtimoiy mavjudotga aylanishida ma'naviyatning o'rnini. Ijtimoiylashish tushunchasi. Urug'-jamoat rivojlanishi davomida insonning ijtimoiylashuv darajasi, ma'naviyatining o'sishi. Ma'naviyat inson ijtimoiylashuvining oqibati va ayni paytda omili, vositasi ekanligi. Ma'naviyatning inson va jamiyat hayotida bajaradigan vazifalari (funksiyalari): eng umumiy, universal va konkret-ijtimoiy vazifalar. Ma'naviyatning me'yoriy xarakteri.

7-mavzu. Milliy ma'naviyatimizning arxaiik va ilk zardushtiylik davri (Eng qadimgi davrdan - milodiy IV asrgacha)

Eng qadimgi (arxaiik) davr ma'naviyati, uning o'ziga xosligi. Bu bosqich ma'naviyati haqida tasavvurlarimizning unchalik chuqur va yaxlit emasligi. Umumturk asotirlari. Ilk zardushtiylik. "Avesto"ning eng qadimgi qismi "Xata"lar asotirlari. Zardushtiylikning asl vatani haqidagi masala to'g'risida xilma-xil fikrlarning mavjudligi. "Avesto"ga qayta tartib berilishi. "Avesto" mundariyasi. Ma'naviyatimiz ilk bosqichi oxirlaridagi tadriji. Zardushtiylik negizida vujudga kelgan Markaziy Osiyo tamadduni.

8-mavzu. Islomgacha bo'lgan diniy-mafkuraviy plyuralizm bosqichi (Milodgacha IV asr boshlaridan - milodiy VIII asrgacha) va Islom tamaddunining O'rta Osiyoda tarqalishi va gullab-yashnashi (VIII-XIII asr boshlari)

Islomgacha bo'lgan diniy-mafkuraviy plyuralizm bosqichining Iskandar Zulqarnayn istilosidan arablar istilosiga qadar (milodiy VIII asr boshi), taxminan ming yildan sal ko'proq davom etganligi. Iskandarning madaniyatlar rivojiga qo'shgan hissasi. Movarounnahrda islom uzil-kesil VIII asr boshida qaror topganligi. Islom tamaddunining ravnaq topishiga ajdodlarimizning qo'shgan munosib hissalar. Al-Buxoriy, At-Termiziy, An-Nasoiy hadislar to'plamlari. Kalom ilmi. Uning diniy-nazariy masalalarni aqlga, mantiqqa asoslanib tahlil qilinishi. Kalom ilmini rivojlantirishga munosib hissa qo'shgan ajdodlarimiz: Abu Mansur alMoturidiy as-Samarqandiy va uning izdoshlari: Abul Mu'in Nasafiy, Najmiddin an Nasafiy ta'limotlari. Fiqh (islom huquqi) ilmi. Uni rivojlantirishga katta xizmat qo'shgan ajdodlarimiz. Tasavvuf. Unda ajdodlarimizning daho zakovati namoyon bo'lishi. Markaziy Osiyoda dunyoviy ilm-fan yuksalishi. Muhammad al- Xorazmiy, Ahmad al-Farg'oni, Abu Nasr Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, ar-Roziy, Ibn Iroq, Ismoil Jurjoni, Mahmud az-Zamaxshariy, Mahmud Koshg'ariy, Narshaxiy, Bayhaqiy, Syido Nasafiy, Aziziddin Nasafiy, Abu Mansur as-Saolibi, Rashiduddin Vatvot kabi mutafakkirlarning dunyoviy ilm-fanning rivojida o'rnini.

9-mavzu. Amir Temur va temuriylar davrida milliy ma'naviyatimizning qayta uyg'onishi va yuksalishi (XIII asr oxirgi choragi – XVI asr boshlari)

Mo'g'ullarning yurtimizda taxminan bir yarim asr davom etgan istilosidan so'ng XIII asrning 70-yillaridan madaniy-ma'naviy hayot yana asta-sekin jonlana boshlanganligi. Bu davrda ijod qilgan mutafakkirlar. Mo'g'ul istilosi iqtisodiyotimiz va madaniyatimizni vayron etib, ma'naviyatimizni inqirozga uchratsa-da, uning dunyoqarash va e'tiqod asoslarini o'zgartira olmaganligi. Mamlakatimiz, madaniyatimiz va ma'naviyatimiz tarixining eng qudratli, sifat jihatdan yangi davri Temur va temuriylar hukmronligiga to'g'ri kelishi. Temur faoliyatining bosh g'oyasi va amaliy shiori bo'lgan - "Kuch - adolatda" degan hikmatining umuminsoniy ahamiyatga egaligi. Temuriylar davri: uning ziddiyatli yuksalishi. Bu davrda fan, madaniyat, adabiyot va san'atning rivojlanishi. Mirzo Ulugbek, G'iyosiddin Koshiy, Ali Qushchi ilmiy faoliyati Temuriylar davrida me'morchilik va miniatyura san'ati.

10-mavzu. An'anaviy jamiyatning to'liq qaror topishi va ma'naviyatimizning tanazzul bosqichi (XVI asr ikkinchi yarmi - XIX asr birinchi yarmi)

Islom mamlakatlari, jumladan, bizning yurtimiz qo'lga kiritgan yutuqlarni saqlab qololmaganligi sabablari. Jahonda madaniyat va ma'naviyat sohasida yetakchilik qilgan, buyuk daholarni tarbiyalagan xalqning qoloqlik va jaholat botqog'iga botib qolganligi. An'anaviy jamiyat tushunchasi. Ma'naviyatimizning turg'unlik holatiga tushib qolgani an'anaviy jamiyatning qaror topishiga borib taqalishi. An'anaviy jamiyat va milliy iroda susayishi. An'anaviy jamiyatning moddiy, siyosiy va ma'naviy asoslarini tashkil etgan tushuncha va tuyg'ular.

11-mavzu. Mustamlakachilik va milliy madaniyatimiz rivojidagi yangi uyg'onish davri bosqichi. Mustaqillik davri ma'naviyati

Sovet davri ma'naviyati (XX asr 30-80-yillari) Mustamlakachilikning ikki davri, bu davrlarning o'zaro o'xshash va keskin farq qiladigan tomonlari. XIX asr o'rtalaridan Rossiya imperiyasi O'rta Osiyoni zabt etib, uni o'z mustamlakasiga aylantirishga kirishganligi. XIX asr davomida islom mamlakatlarining deyarli barchasi, Usmonli Turk imperiyasidan tashqari, G'arb mamlakatlarining mustamlakasi yoki yarimmustamlakasiga aylanishi. Turkistonda jadidchilik, ma'rifatparvarlik harakatining yuzaga kelishi va yoyilishi. I.Gaspirali g'oyalari, ularning Behbudiy, Munavvarqori, Avloniy, Fitrat kabi ko'plab ziyolilar tomonidan qo'llabquvvatlanishi. Sovet davlati siyosati va milliy ma'naviyatimiz rivoji. Sovet tuzumining ma'naviyatimizga ta'siri. Sobiq totalitar tuzum davrida madaniy merosga munosabat mezonlari. Madaniy merosga ilmiy yondashishning universal mezonlari. Mustaqillik davri ma'naviyati shakllanishi va rivojlanishi. Mustaqillik yillaridagi ma'naviy-ma'rifiy sohalaridagi islohotlar.

Mustaqillik uchun bevosita kurashining (1989-1991) o'zbek tiliga davlat tili maqomi berishdan boshlanishi. Bu yillarda milliy o'zlikni anglashning yangi sifat bosqichiga ko'tarilishi. Milliy tiklanish, jumladan, ma'naviy tiklanish, mustaqillikni mustahkamlashga kirishish. Kommunistik mafkuraning dogmatik,

totalitaristik mezonlaridan, prinsiplari va g'oyalaridan voz kechilishi. Mafkuraviy plyuralizmning konstitusiyada mustahkamlanishi. Madaniy merosga munosabatning o'zgarishi. Madaniy merosga munosabatlarining universal va xususiy mezonlari. Milliy tiklanishdan milliy rivojlanishga o'tish va ma'naviy islohotlarning chuqurlashtirilishi. Islohotlar nazariyasi, ma'naviy rivojlanishi va milliy g'oya konsepsiyalarining ijodiy boyitilishi.

12-mavzu. Ma'naviyatga ilmiy yondashuv va tamoyillar mohiyati

Ma'naviyatga yondashuvlar: dunyoviy va diniy nuqtai nazardan yondashish. Ma'naviyatga ilmiy yondashuv, uning shartlari. Ma'naviyat doimiy rivojlanuvchi, jonli jarayon bo'lgani uchun unga dialektik, sinergetik (nochizikli) yondashish zarurligi. Ma'naviyatga gumanizm (insonparvarlik) va demokratiya yoki ularning muqobillari - avtoritarizm va totalitarizm g'oyalariga tayanadigan munosabatlar. XX asrning ikkinchi yarmidan texnokratik qarashlarning rivojlanishi. Texnokratiya, texnokratik qarashlar. Pragmatizm. Ma'naviyatga pragmatik yondashuv. Sinergetika. Ma'naviyatga sinergetik yondashuv. Inson va jamiyatga, ma'naviyatga ekzistensialistik yondashishlar.

13-mavzu. Ma'naviyatning falsafiy-ontologik mazmuni, gnoseologik asoslari

Ma'naviyatning falsafiy-ontologik mazmuni. Ma'naviy jarayon, ma'naviy borliq. Borliq tushunchasining mohiyati. Ma'naviy borliqning ijtimoiy hodisaligi, yoki ijtimoiy hodisa ekanlik ma'naviyatning falsafiy - ontologik mazmunini tashkil etishi. Ma'naviyatning universal tamoyillari. Ma'naviyatning paradigmal xususiyatlari. Bilish jarayoni va ma'naviyatning gnoseologik asoslari. Ma'naviyatning bilish jarayoni bilan bog'liqligi. Tafakkur. Bilishning tafakkur bilan bog'liqligi. Tafakkur shakllari.

14-mavzu. Ma'naviyatning praksiologik mazmuni, Ma'naviyatning aksiologik tamoyillari

Praksiologiyaning mazmun va mohiyati. Ma'naviyat jamiyat va inson xayotining barcha soxalariga u yoki bu darajada amaliy ta'sir kursatishi tufayli praksiologik mazmun kasb etishi. Ma'naviyatning praksiologik mazmuni - insonni, jamiyatni va uz-uzini rivojlantirishga safarbar etishi (tarbiya orkali). Aksiologiya, ma'naviyatning aksiologiya mazmuni. Kddriyatlar, ularning mazmun va mohiyati. Kadriyatlarining shakllari va turlari. Ma'naviyatga aksiologik yondashuv. Aksiologik yondashuvning ba'zan mantiqiy-gnoseologik yondashuvga nisbatan ustunlik kipishi. Ilmiy goya va kashfiyotlarning kadriyat ekanligi.

15-mavzu. Ma'naviyat tizimida dinning o'rni. E'tiqod va ma'naviyat. Ma'naviyat va axloq

E'tiqod shaxs dunyoqarashi va ma'naviyati yadrosi sifatida. E'tiqodning mazmunini birinchi galda ilm tashkil qilishi. Ratsional va irratsional ilm. Dunyoviy va diniy ilmlar. E'tiqod tuzilmasining boshqa unsurlari. E'tiqodning tarkibiy qismlari: 1) ilm; 2) ishonch; 3) ixlos; 4) ishq; 5) ideal. E'tiqod

tushunchasini tashkil etuvchi omillarning ilmiy va tarbiyaviy ahamiyati. Millat tarbiyasi vatanparvarlikni mustahkamlashning, milliy g'oyani amalga oshirib, yuksak marralarni egallashning muhim sharti va vositasi ekanligi. Din va ma'naviyat. Din - ma'naviyatning konseptual negizi. Dunyokarash tizimida falsafa va din nisbati. Dinda zoxiriy va botiniy jihatlarining mavjudligi. Dinning funksiyalari va vazifalari. Fan va din munosabatlari.

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Ma'naviyatshunoslik" fanining obyekti, predmeti va ma'naviyatning jamiyat hayotidagi o'rni.
2. Ma'naviyatning vujudga kelishi (genezisi) va dastlabki rivojlanish davri. Ma'naviyat tushunchasi: mohiyati, mazmuni, tuzilmasi, namoyon bo'lish shakllari.
3. Ma'naviyat va jamiyat hayoti. Ma'naviyat, madaniyat va sivilizatsiya tushunchalari nisbati.
4. Tafakkurning tarixiy shakllari va ma'naviyat. Ma'naviyat tushunchasiga turli yondashuvlar.
5. Ommaviy madaniyat va uning xususiyatlari, ijtimoiy funksiyalari va inson ma'naviyatiga ta'siri, diffuziyasi va interferensiyasi
6. Ma'naviyatning me'yoriyligi va ijtimoiy funksiyalari
7. Milliy ma'naviyatimizning arxaik va ilk zardushtiylik davri (Eng qadimgi davrdan - milodiy IV asrgacha)
8. Islomgacha bo'lgan diniy-mafkuraviy plyuralizm bosqichi (Milodgacha IV asr boshlaridan - milodiy VIII asrgacha) va Islom tamaddunining O'rta Osiyoda tarqalishi va gullab-yashnashi (VIII-XIII asr boshlari)
9. Amir Temur va temuriylar davrida milliy ma'naviyatimizning qayta uyg'onishi va yuksalishi (XIII asr oxirgi choragi - XVI asr boshlari)
10. An'anaviy jamiyatning to'liq qaror topishi va ma'naviyatimizning tanazzul bosqichi (XVI asr ikkinchi yarmi - XIX asr birinchi yarmi)
11. Mustamlakachilik va milliy madaniyatimiz rivojidadagi yangi uyg'onish davri bosqichi. Mustaqillik davri ma'naviyati.
12. Ma'naviyatga ilmiy yondashuv va tamoyillar mohiyati
13. Ma'naviyatning falsafiy-ontologik mazmuni, gnoseologik asoslari.
14. Ma'naviyatning praksilogik mazmuni, Ma'naviyatning aksiologik tamoyillari
15. Ma'naviyat tizimida dinning o'rni. E'tiqod va ma'naviyat. Ma'naviyat va axloq

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan nazariy yozma ishlarini bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta mavzu beriladi. Talaba berilgan mavzuni maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan maruza matni va

taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Jamiyat, inson va ma'naviyat: moddiy va ma'naviy hayot mushtarakligi.
2. O'zlikni anglash, milliy o'zlikni anglash tushunchalarining mazmun va mohiyati.
3. Ma'naviyat va o'zlikni anglash.
4. Bugungi kunda "Ma'naviyatshunoslik" faniga ehtiyoj.
5. Taraqqiyotning o'zbek modelida ma'naviyatning o'rni.
6. Ma'naviyat insonning ijtimoiy-madaniy mavjudot sifatidagi mohiyati.
7. Mustaqil taraqqiyotning ma'naviy asoslari.
8. Ma'naviy muhit ma'naviyatning tarkibiy qismi sifatida.
9. Ma'naviyatning vujudga kelishi tugrisidagi turli nazariyalar va qarashlar.
10. Ma'naviyat tarixida mehnatning o'rni.
11. Ma'naviyatning vujudga kelish va dastlabki rivojlanish bosqichlari.
12. Ma'naviy hayotda diniy va siyosiy mafkura ta'sirining kuchayishi.
13. Iqtisodiyot, siyosat va ma'naviyat o'rtasidagi aloqadorlik.
14. Ma'naviyatning ijtimoiy turmushning barcha sohalariga ta'siri.
15. Demokratiya tushunchasining mohiyati.
16. Jamiyat hayotida urf-odatlar, millatlararo va dinlararo munosabatlarning o'rni.
17. Svilizatsiya va madaniyat tushunchalarining mazmun va mohiyati, ularning ma'naviyat bilan aloqadorligi.
18. Ma'naviyat va madaniyat munosabatlari.
19. Ommaviy madaniyat - hozirgi zamon sivilizatsiyasining ijtimoiy hayotda voqe bo'lishining, faoliyat ko'rsatishining asosiy shakli.
20. G'arb ilm-fanida ma'naviyat va iqtisodiyot munosabati.
21. Ma'naviyat va iqtisodiyot munosabatlari tizimida mehnatning o'rni.
22. Shark va G'arb mutafakkirlarining inson tabiati to'grisidagi qarashlari
23. Tafakkur tushunchasining mohiyati.
24. Tafakkur erkinligining inson ma'naviyatiga ta'siri.
25. Asotiriy tafakkur va ibtidoiy jamiyat ma'naviyati.
26. An'anaviy tafakkur va agrar jamiyat ma'naviyati.
27. E'tiqod shaxs dunyokarashi va ma'naviyati yadrosi sifatida.
28. Dunyoviy va diniy ilmlar.
29. E'tiqod tushunchasini tashkil etuvchi omillarning ilmiy va tarbiyaviy ahamiyati.
30. Millat tarbiyasi vatanparvarlikni mustahkamlashning muhim sharti va vositasi.
31. Iroda tushunchasining mazmuni.
32. Iroda va milliy taraqqiyot.
33. O'zbekistonda barkamol avlodni shakllantirish
34. Ommaviy madaniyat, uning inson hayoti va ma'naviyatiga ziddiyatli ta'siri.

	35. Insonning bioijtimoiy mavjudotga aylanishida ma'naviyatning o'rni. 36. Ma'naviyatning inson va jamiyat hayotida bajaradigan vazifalari (funktsiyalari): eng umumiy, universal va konkret-ijtimoiy vazifalar. 37. Ma'naviyatning rivojlanish qonunlari. 38. Ma'naviyatning asosiy kategoriyalari. 39. Umumbashariy ma'naviy taraqqiyotning asosiy tarixiy bosqichlari. 40. Industrial va postindustrial jamiyat ma'naviyati. 41. Jahon xalqlari ma'naviyatining uzluksiz rivoji. 42. Xalqimiz ma'naviyati tarixiy bosqichlari va xususiyatlari. 43. Eng qadimgi (arxaik) davr ma'naviyati, uning o'ziga xosligi. 44. Zardushtiylilik negizida vujudga kelgan Markaziy Osiyo tamadduni. 45. Sharq va G'arb ma'naviyatini payvandlagan mintaq.
3.	VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: Ma'naviyatshunoslik fanining ijtimoiy-nazariy va amaliy asoslari, ma'naviyatshunoslikning kategoriyalari va rivojlanish qonuniyatlari, ma'naviyatning tarixiy, falsafiy, ijtimoiy, akmeologik, aksiologik va antropologik talqini, yuksak ma'naviy intellektual va professional shaxsni tarbiyalashning akmeologik metodlari va modellari, shaxs shakllanishiga ta'sir qiluvchi m'anaviy-axloqiy omillar, ma'naviyat sohasidagi ilmiy-amaliy tadqiqotlarning istiqbolli yo'nalishlari haqida tasavvurga ega bo'lishi; Milliy m'anaviyatning tarixiy ildizlari, m'anaviyatning tarkibiy qismlari va ularning o'c zaro munosabatlari, shaxs individualligi va yuksak ma'naviyatga erishish yo'llari, shaxs m'anaviyatini rivojlantirish omillari va vositalari, axborotlashgan jamiyatda shaxs ma'naviyatining akmeologik muammolari, ma'naviy-axloqiy me'yor va tamoyillarning o'zaro aloqadorligi haqida bilishi va ulardan foydalana olish ko'nikma/ariga ega bo'lishi; Ma'naviy qadriyatlarning shaxsni kamolotga yetkazuvchi asosiy omil ekanligi, o'zbek xalqi ma'naviyatining shakllanishi va takomillashuvi tamoyillarini o'rganish va uni asrab-avaylash zarurati, ma'naviy tahdidlarning oldini olishda milliy ma'naviyatning o'rini bilish, ma'naviyatning milliylik va umuminsoniylik tamoyillariga amal qilish, ma'naviy sog'lomlikning barkamol avlod tarbiyasidagi roli, milliy ma'naviyatning milliy o'zlikni anglash, ma'naviy tiklanish va demokratik jamiyat barpo qilishdagi ahamiyatiga oid muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish malakasiga ega bo'lishi lozim.
4.	VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalari; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	IX. Kreditlarni olish uchun talablar:

	Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	X. Asosiy adabiyotlar: 1. Mirziyoyev SH.M. Milliy tiklanishdan - milliy yuksalish sari. -T.: "O'zbekiston" NMIU, 2020. -456 b. 2. 3. Erkaev A. Ma'naviyatshunoslik. 1-kitob. Ma'naviyat ontologiyasi va fenomenologiyasi. - T.: "Ma'naviyat", 2018. -480 b 4. Erkaev A. Ma'naviyatshunoslik. 2-kitob. Ma'naviyat metodologiyasi va praksiologiyasi. - T.: "Ma'naviyat", 2018. -456 b. XI. Qo'shimcha adabiyotlar 1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent “O‘zbekiston”, 2023. – 120 bet. 2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent, 2021. - 464 b. 3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008. 4. Маънавийат асосий тушунчалар изохли луғати. – Т.: Фафур Фулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2009. 5. 6. Олимов Ш. Маънавий-ахлокий тарбия асослари. Монография. - Т.: Фан ва технология, 2015. – 228 б. Axborot manbalari Axborot manbalari http://www.edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy veb sayti. http://www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumati portali. www.pedagog.uz www.cspi.uz www.pedagog.uz www.edu.uz www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK) www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta'lim resurslari portali
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024 yil “_____” _____dagi qarori bilan tasdiqlangan.
8.	Fan/modul uchun ma'sul: A.A. Yo'ldoshev - CHDPU, “Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi” kafedrası o'qituvchisi.
9.	Taqrizchilar: G.G'. G'affarova - CHDPU, “Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi” kafedrası professori, falsafa fanlari doktori (DSc) B.S. Qodirov - Qo'qon davlat pedagogika inisitutiti dotsenti, falsafa fanlari bo'yicha fan doktori (PhD)

